

Запишіть дату і тему

уроку

**Повторення. Україна на початку
XX століття перед викликами
модернізації.**

Карта етнічного розселення українців на початку 20-го ст.

(За матеріалами Петербурзької академії наук, 1914 р.)
червоним позначені сучасні кордони України)

Пригадай!

Економічна криза 1900-1903 рр.

Розорення мілких фабрик та їх поглинання великими

Концентрація промислового виробництва

Процес монополізації

Утворення монополій (синдикатів) у металургійній, кам'яновугільній і залізорудній галузях

НАСЛІДКИ: 1) Зміцнення виробництва,
2) отримання прибутків навіть у кризові роки
3) відсутність конкуренції,
4) завищення цін на свою продукцію,
5) отримання надприбутків.

1904-1908 рр. – депресія і застій в економіці

1909-1913 рр. – промислове піднесення.

Російська імперія, як і більшість країн світу, у 1900- 1903 рр. переживала економічну кризу.

Українська промисловість формувалась як частина загально-імперського економічного комплексу, але мала свої особливості.

Концентрація виробництва – зростання кількості великих підприємств і зосередження на них значної частини засобів виробництва, робочої сили та продукції.

Монополія – це виняткове право приватних осіб, держави, організацій в різних сферах діяльності.

Монополізація – це процес утворення монополій у металургійній, кам'яновугільній та залізорудній галузях.

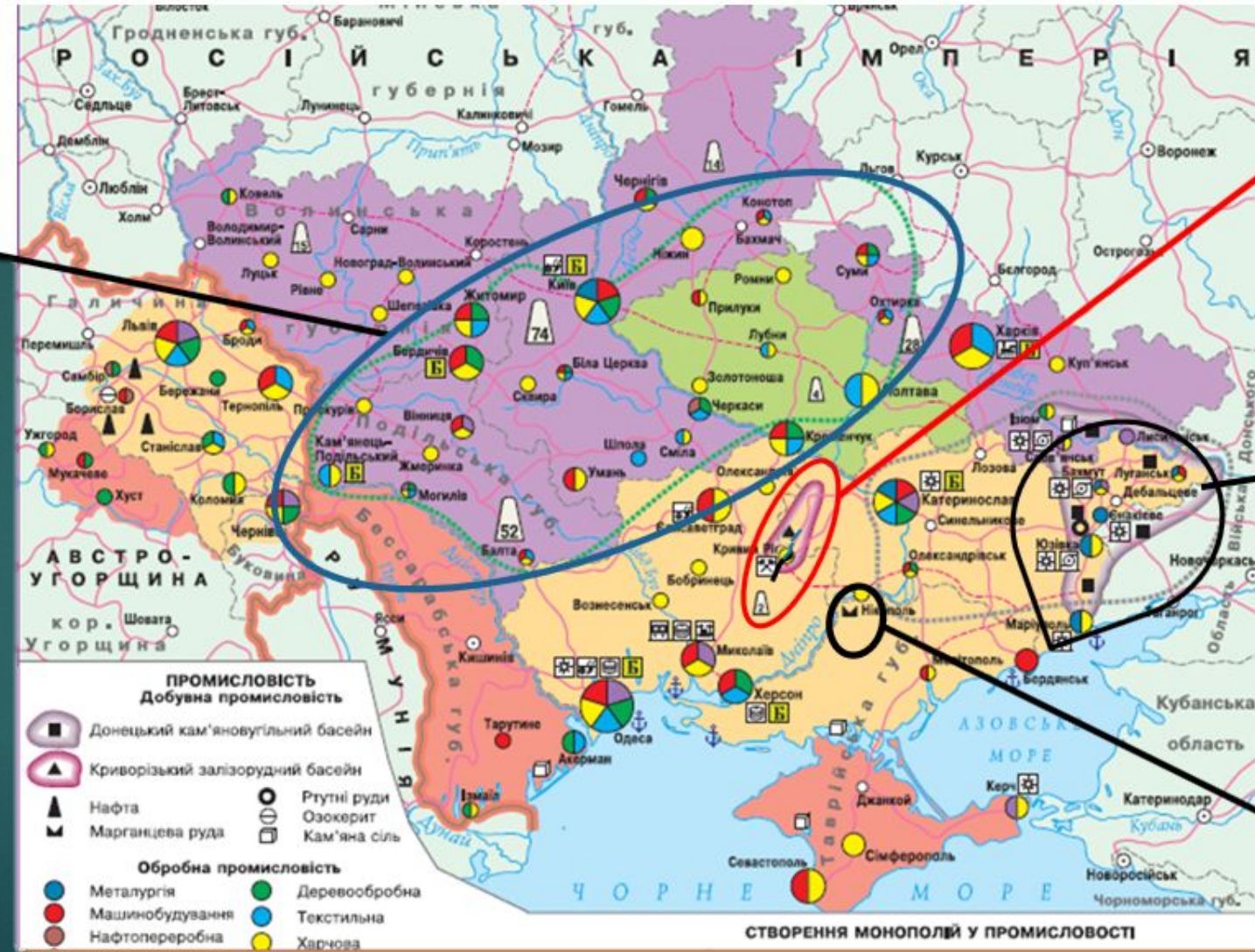
Синдикат – монополістичне об'єднання характерною рисою якого, є розподіл замовлень, закупівля сировини, та реалізація продукції через єдину систему збуту

➤ **ІНОЗЕМНИЙ КАПІТАЛ.** Залучення іноземного капіталу (німецького, бельгійського, англійського) сприяло індустриальній модернізації.

➤ **СПЕЦІАЛІЗАЦІЯ РЕГІОНІВ НАДДНІПРЯНЩИНИ**

Розміщення
синдикату
«Цукор», 1887 р.

Криворізький
залізорудний
басейн, синдикат
«Продамет»,
1902 р.

Донецький
кам'яновугільний
Басейн, синдикат
«Продвугілля»,
1904 р.

Нікопольський
марганцевий
басейн

РОЗВИТОК СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА на початку ХХ століття

На початку ХХ ст. в сільському господарстві українських земель тривали процеси, започатковані аграрними реформами в Росії (1861 р.) та Австрії (1848 р.), а саме:

Перерозподіл земель на користь тих власників, які пристосували свої господарства до ринкових потреб.

Зростання товарності господарств

Поява надлишку робочої сили. Застосування найманої праці.

Упровадження у виробництво нової техніки й досягнень агрокультури.

Збереження поміщицького землеволодіння

Розшарування селян. Малоземелля і безземелля. Аграрне перенаселення.

Розвиток артільного (кооперативного) руху. Організатор артільного руху, «артільний батько», перші артелі допомагав заснувати в Одесі, Єлисаветграді, Києві, Миколаєві. 30 вересня 1894 р. - на прохання своїх односельців із с. Федвар заснував там першу у Російській імперії хліборобську артіль. 1901 р. - брошура М. Левитського – «артільного батька» про кооперацію «Спількова умова для хліборобських спілок».

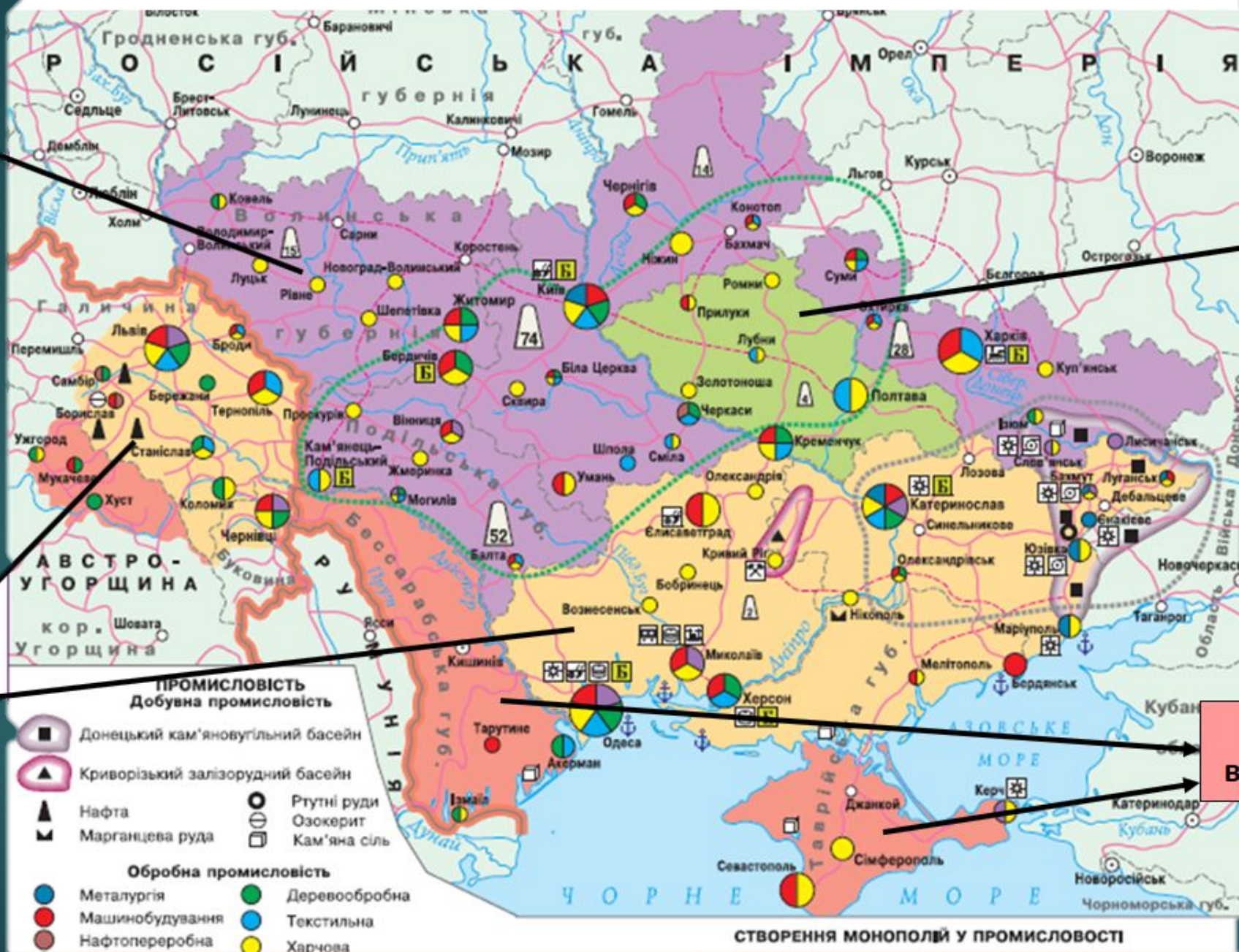
СИЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКА СПЕЦІАЛІЗАЦІЯ РЕГІОНІВ НАДДНІПР'ЯНЩИНИ

Товарне бурякове виробництво

Технічні культури

Товарне зернове виробництво

Садівництво, виноградарство

КООПЕРАТИВ – ДОБРОВІЛЬНЕ ОБ'ЄДНАННЯ ЛЮДЕЙ, ЯКІ НА ПАЙОВИХ ЗАСАДАХ СПІЛЬНО ЗАЙМАЮТЬСЯ ПЕВНИМ ВИДОМ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.

Мико́ла Леві́тський
Артільний Батько

30 вересня 1894 на прохання своїх односельців із с. Федвар заснував там хліборобську артіль (це була перша у Російській імперії артіль). Допомагав організовувати ремісничі артілі також у містах, зокрема в Одесі, Миколаєві, Києві. 1899—1902 працював над розробкою закону про артілі в складі комісії при Міністерстві фінансів. Був делегатом кількох міжнародних конгресів з кооперації, які відбувалися у Франції (1896), Сербії (1898), Італії (1907), Швейцарії та Австрії (1909), Німеччині й Англії (1910). Левитського назвали «артільним батьком», а сам він запропонував 30-го вересня кожного року відзначати День кооперації.

Меценат - особа, яка сприяє на добровільній і безоплатній основі розвитку науки і мистецтва, що надає їм матеріальну допомогу.

Лазар Бродський

Василь Тарновський

А яких меценатів пригадаєш ти?

1900 р.- діяло 450 кооперативів
1905 р. – діяло 820 кооперативів
1910 р. – діяло 2100 кооперативів

1. До складу яких держав входили українські землі на початку ХХ ст.?

- А Російської та Австрійської імперій   В Російської, Австрійської імперій і королівства Румунії
Б Російської та Австро-Угорської імперій   Г Російської, Австро-Угорської імперій і королівства Польського

2. На скільки губерній поділялася територія Наддніпрянська Україна?

- А шість   Б сім   В вісім   Г дев'ять

3. Модернізація - це ...

А об'єднання підприємств, створене в умовах посилення конкурентної боротьби, щоб узгоджувати дії з виробництва і збуту товарів з метою одержання максимальних прибутків.

Б оновлення, відповідне до сучасних вимог і смаків.

В зосередження працівників та обсягів виробництва на великих підприємствах.

Г створення та розвиток великої промисловості, перехід виробництва на якісно новий технологічний рівень.

4. Індустріалізація - це ...

А об'єднання підприємств, створене в умовах посилення конкурентної боротьби, щоб узгоджувати дії з виробництва і збуту товарів з метою одержання максимальних прибутків.

Б докорінна якісна зміна, різкий стрибкоподібний перехід від одного якісного стану до іншого.

В зосередження засобів виробництва, працівників та обсягів виробництва на великих підприємствах.

Г створення та прискорений розвиток великої промисловості, перехід виробництва на якісно новий технологічний та організаційний рівень.

5. Економічна криза, що охопила Наддніпрянську Україну в 1900–1903 рр., спричинила

А націоналізацію важкої промисловості.   Б концентрацію промислового виробництва.

В втрату економічної першості регіону в Російській імперії.

Г занепад добувної та металургійної галузей промисловості.

6. У XIX – на початку XX ст. розвиток машинної індустрії пройшов такі стадії розвитку: промисловий переворот – індустріалізація – монополізація. Реформи 60 – 70-х років XIX ст. на Наддніпрянській Україні сприяли

А початку промислового перевороту.

Б промислового перевороту та розгортанню індустріалізації.

В завершенню індустріалізації та початку монополізації. Г завершенню монополізації.

7. Яке поняття пропущено в уривку з джерела?

У 1902 р. виник _____ «Продамет» – товариство для реалізації виробів металургійних заводів, ядром якого були підприємства Півдня Росії. «Продамет» реалізовував 75 % листового заліза імперії. А синдикат; Б картель; В трест; Г корпорація.

8. Концентрація промислового виробництва в металургійній, вугільній і залізорудній галузях Наддніпрянської України початку XX ст. сприяла

А розгортанню промислового перевороту. В проникненню іноземного капіталу.

Б утворенню монополістичних об'єднань. Г завершенню індустріалізації.

9. Зображення свідчить про появу на початку XX ст. розгортання

А кооперативного руху. В промислового перевороту. Г монополізації виробництва. Г трудової еміграції.

10. На початку XX століття в Наддніпрянщині розгортався процес

А промислового перевороту; Б індустріальної революції; В індустріалізації та монополізації; Г неупорядкованої конкуренції.

11. У яких роках початку 20 ст. найрозвинутіші галузі промисловості підросійської України – металургійну та кам'яновугільну – охопила економічна криза?

А 1900–1903 рр.; Б 1905–1907 рр.; В 1908–1909 рр.; Г 1910–1912 рр.

